

Co grozi Hiszpanii za łamanie europejskiego prawa

Prawem kaduka

Zbliża się okres wakacyjno-urlopowy i wielu naszych obywateli zapewne zdecyduje się na wyjazd do Hiszpanii. Warto zawnazszyć się zabezpieczyć na wypadek odmowy udzielenia świadczenia zdrowotnego w tym kraju.

fot. 123RF

W lipcu 2013 r. Komisja Europejska wezwała Hiszpanię do złożenia wyjaśnień w sprawie odmów honorowania Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego (EKUZ). Obywatele państw UE nie mogli korzystać ze świadczeń tamtejszych szpitali publicznych. Wśród poszkodowanych były setki niemieckich urlopowiczów. Problem niehonorowania EKUZ w Hiszpanii nie omiął także Polaków.

Zasada

Każdy obywatel unii płaćący składki na ubezpieczenie zdrowotne w systemie ubezpieczenia społecznego swojego kraju ma prawo do skorzystania z opieki zdrowotnej we wszystkich państwach UE, jednak częste są wypadki odmowy udzielenia świadczeń i dyskryminowania cudzoziemców. Kto jest temu winny: pacjent czy świadczeniodawca danego kraju? Okazuje się, że wina leży po obu stronach – zarówno obcokrajowców nieznaćących zasad funkcjonowania służby zdrowia w danym kraju (choć nie zawsze), jak i świadczeniodawców wprowadzających pacjentów w błąd.

Niby-europejsko

Unia Europejska funkcjonuje na podstawie traktatu o UE oraz traktatu o funkcjonowaniu UE. Zgodnie z art. 48 traktatu o funkcjonowaniu unii jedną z na-

czelnych zasad w zintegrowanej Europie jest swoboda przepływu osób, usług i kapitału. Następstwem tej swobody są przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego obowiązujące w państwach członkowskich UE i EFTA. Europejski system ochrony zdrowia polega na udzielaniu świadczeń zdrowotnych wszystkim obywatelom Unii Europejskiej płaćącym składki na ubezpieczenie zdrowotne w swoim kraju. Zgodnie z unijnymi przepisami o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, osobie przebywającej tymczasowo w innym państwie członkowskim UE/EFTA przysługują wszystkie świadczenia zdrowotne, które są niezbędne z medycznego punktu widzenia. Świadczenia powinny zostać udzielone w celu uniknięcia sytuacji, w której pacjent byłby zmuszony do powrotu do państwa ubezpieczenia, aby uzyskać potrzebne leczenie. Aby skorzystać ze świadczeń, świadczeniobiorca powinien mieć ze sobą Europejską Kartę Ubezpieczenia Społecznego (EKUZ) i okazać ją na żądanie świadczeniodawcy w obcym państwie. Przed wyjazdem najlepiej sprawdzić, na jakich zasadach funkcjonuje służba zdrowia w danym kraju oraz zasady realizacji recept.

Hiszpania na dywaniku komisji

Pomimo obowiązowania unijnych regulacji niektóre państwa odmawiają udzielania świadczeń zdrowotnych

obywatelom innych krajów UE. Tak było w wypadku Hiszpanii, którą Komisja Europejska wezwała w lipcu 2013 r. do złożenia wyjaśnień w sprawie odmów honorowania EKUZ. Obywatele UE nie mogli korzystać ze świadczeń szpitali publicznych w tym kraju, głównie w regionach turystycznych, na takich samych zasadach jak Hiszpanie, a to znaczy, że doszło do dyskryminacji obywateli unijnych w dostępie do bezpłatnej opieki zdrowotnej. Zdarzało się, że obcokrajowcy byli błędnie informowani, że EKUZ jest nieważna, jeśli nie mają ubezpieczenia podróżnego. Inni pacjenci byli przekonani, że korzystają z opieki medycznej w ramach EKUZ, a później wręczano im rachunek za leczenie lub przesłano go do ubezpieczyciela. Zresztą te ostatnie sytuacje notowano nie tylko w Hiszpanii. Informacje o niehonorowaniu EKUZ w krajach UE wynikały przede wszystkim z tego, że pacjent trafił do placówki prywatnej w danym państwie unijnym, a nie do takiej, która ma umowę z publicznym ubezpieczycielem. Informacje o takich incydentach docierają do Komisji Europejskiej od 2010 r. Od tamtego czasu komisja jest w kontakcie z hiszpańskimi władzami, które informują ją, że podejmują działania w tej sprawie. Mimo to nadal napływają skargi dotyczące stosowania takich praktyk przez szpitale świadczące publiczną opiekę medyczną w turystycznych regionach Hiszpanii.

Setki skarg

Setki skarg na niehonorowanie EKUZ w hiszpańskich szpitalach wpłynęły od poszkodowanych urlopowiczów z Niemiec. Sygnały w sprawie hiszpańskiej służby zdrowia docierały również do NFZ od polskich turystów.

W Hiszpanii, aby uzyskać pomoc medyczną w ramach EKUZ, należy korzystać z placówek państwowej służby zdrowia – *Sistema Nacional de Salud*. Obejmują one pogotowie ratunkowe – *Servicio de Urgencias*, ośrodki zdrowia – *centro de salud*, przychodnie – *ambulatorio* lub *consultorio*. Wykaz takich placówek znajdziemy w wydziałach zdrowia władz lokalnych – *Consejerías Sanitarias*, *Servicios Regionales de Salud* i lokalnych oddziałach Krajowego Instytutu Ubezpieczenia Społecznego – *Instituto Nacional de Seguridad Social* (INSS). Z pomocy trzeba skorzystać w godzinach wyznaczonych dla pacjentów leczonych w ramach państwowej służby zdrowia, gdyż w innym wypadku zostaniemy potraktowani jak pacjenci prywatni. Zawsze należy też zaznaczać, że chcemy być leczeni według zasad obowiązujących w Unii Europejskiej. W stanach nagłych zgłaszamy się bezpośrednio do szpitala lub wzywamy pomoc medyczną, dzwoniąc pod numer 112. W Hiszpanii w pełni płatne jest leczenie stomatologiczne. Recepty na leki refundowane może wystawić wyłącznie lekarz państwowej służby zdrowia. Jeżeli lekarz zleci transport do innej placówki, wówczas jest on nieod-

” Pomimo obowiązywania unijnych regulacji niektóre kraje odmawiają udzielania świadczeń zdrowotnych obywatelom innych państw UE ”

foto: Forum/REUTERS/Susana Vera

” W Hiszpanii, aby uzyskać pomoc medyczną w ramach EKUZ, należy korzystać z usług placówek państwowej służby zdrowia – *Sistema Nacional de Salud* ”

płatny. Powrót transportem specjalistycznym do Polski opłacamy sami. W hiszpańskich miastach najczęściej odwiedzanych przez turystów większość lekarzy ma praktyki prywatne. Udzielając pomocy, obciążą nas pełnymi kosztami leczenia, za które nie uzyskamy zwrotu.

Jak nie odejść z kwitkiem

Aby uchronić się przed odmową udzielenia świadczenia zdrowotnego, w celach weryfikacyjnych należy okazywać kartę EKUZ bezpośrednio w placówce służby zdrowia – lekarzowi lub administracji szpitala. W niektórych państwach wymagane jest okazanie wraz z kartą EKUZ dowodu tożsamości – preferowany jest paszport. Nie wystarczy podać lekarzowi jedynie numeru identyfikacyjnego karty. Lekarz musi zobaczyć kartę i zweryfikować umieszczone na niej dane pod kątem zgodności ze wzorem określonym w przepisach unijnych.

System rozliczeń pomiędzy państwami

Wydaje się, że z udzielaniem świadczeń na podstawie EKUZ nie powinno być problemów. Rozliczanie świadczeń zdrowotnych udzielonych w innym państwie członkowskim odbywa się bowiem na podstawie przepisów o koordynacji pomiędzy państwami UE/EFTA. Procedura rozliczeniowa, np. pomiędzy polskim NFZ a instytucjami ubezpieczenia państw członkowskich UE/EFTA, jest taka, że właściwy oddział wojewódzki NFZ jako polska instytucja miejsca pobytu lub zamieszkania osoby uprawnionej przygotowuje elektroniczną wersję formularza E 125 PL lub odpowiedniego dokumentu typu SED. Dokumenty te służą do przedstawienia instytucji spisu wszystkich świadczeń

„W hiszpańskich miastach najczęściej odwiedzanych przez turystów większość lekarzy ma praktyki prywatne. Udzielając pomocy, obciążą nas pełnymi kosztami leczenia, za które nie uzyskamy zwrotu”

foto: PAP/Mirosław Ternbecki

„Nieuznawanie karty EKUZ jest niedopuszczalne i stanowi rażące naruszenie unijnych rozporządzeń o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego”

wykonanych na rzecz konkretnej osoby uprawnionej, za które zapłacił NFZ przez 6 miesięcy. Następnie centrala NFZ jako polska instytucja łącznikowa wystawia księgowo noty obciążeniowe na poszczególne państwa członkowskie UE/EFTA i przekazuje te dokumenty instytucjom łącznikowym innych państw. Procedura rozliczeniowa następuje po zakończeniu półrocznego okresu rozliczeniowego.

Gdzie jest pies pogrzebany?

Niehonorowanie kart EKUZ przez unijnych świadczeniodawców, to oczywiste naruszenie obowiązujących w Unii Europejskiej przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Wydaje się, że niektóre państwa celowo nie respektują przepisów i kosztami obciążają pacjentów, by szybciej uzyskać finansowanie swoich świadczeń. Być może przyczyniają się do tego zbyt długie (półroczne) okresy rozliczeniowe pomiędzy państwami, co z pewnością wymagałoby wprowadzenia korekty. Pocieszająca jest informacja, że w ciągu 3–4 lat planuje się wprowadzenie tzw. systemu ESSI – elektronicznej wymiany informacji dotyczących zabezpieczenia społecznego, który ułatwi i przyspieszy wymianę informacji o pacjentach i rozliczenia świadczeń pomiędzy państwami członkowskimi.

Kary za nieprzestrzeganie przepisów

Nieuznawanie karty EKUZ jest niedopuszczalne i stanowi rażące naruszenie rozporządzeń o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Polska, podobnie jak pozostałe kraje członkowskie, poruszała ten problem na posiedzeniach Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Zabezpieczenia Społecznego (ustanowionej przy Komisji Europejskiej w celu rozpatrywania wszelkich spraw administracyjnych lub dotyczących wykładni ww. rozporządzeń). Pierwszym działaniem w unijnych procedurach postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego jest wezwanie do udzielenia informacji czy złożenia wyjaśnień wystosowane przez Komisję Europejską. Gdy jakiś podmiot nie stosuje danego aktu prawnego, komisja może wydać decyzję zmuszającą do stosowania prawa w określonym zakresie. Ponadto Komisja Europejska jako organ wykonawczy Unii Europejskiej i instytucja odpowiedzialna za bieżącą politykę UE dysponuje środkami prawnymi ustanowionymi w przepisach unijnych w celu zapewnienia przestrzegania tychże przepisów przez państwa członkowskie. Ich zastosowanie wywołuje skutki w sferze finansowej państw w postaci wpłacenia określonej kwoty (kary) do unijnego budżetu. Wysokość kary określa komisja. W wypadku Hiszpanii na razie o żadnych sankcjach nie słychać.

Anna Słowińska
Autorka jest prawnikiem,
specjalistką WPIA Uniwersytetu Śląskiego.